BERGS KOMMUN
BIËRJEN TJÏELTE

Vårt datum: 2026-11-02 Dnr: 2026/89

Ert datum: 2026-07-20 U2026/01238

Utbildningsavdelningen

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Rubrik: Remissvar SOU 2026:37 "Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola"

Inledning: Bergs kommun ställer sig positiv till utredningens inriktning för att stärka kvaliteten, likvärdigheten och språkutvecklingen i förskolan. Nuvarande skrivning i läroplan, Skollag samt riktlinjer för exempelvis barngruppers storlek är för diffusa och tolkningsbara, så utifrån utredningen behöver det förtydligas men även ta hänsyn till de skilda förutsättningar som råder mellan landets kommuner.
Kommunen tillstyrker förslaget om framtagande av stödmaterial för hur kvalitet ska mätas och följas upp för att ge förutsättningar för en utbildning av god kvalitet oavsett geografisk tillhörighet.
Tillstyrker även att barngruppers storlek behöver förtydligas men då med förbehåll att hänsyn behöver tas till olika kommuners förutsättning samt att fler parametrar behöver vägas in inför beslut.
Bergs kommun tillstyrker förslaget om 25 timmars allmän förskola med förbehåll att statlig kostnadstäckning medföljer.
Bergs kommun avstyrker utredningens förslag om att inte fastslå ett visst krav på förskollärartäthet utifrån nuvarande brist på förskollärare med hänvisning till att ett riktmärke bör kunna ange ett förväntat läge och därmed ge förutsättningar för kommuner inför kompetensförsörjningsarbete. Avstyrker även utredningens förslag om att enbart personal med utbildning ska inkluderas i beräkning av personaltäthet, under tider med brist på utbildade förskollärare och till viss del även utbildade barnskötare är personal med annan bakgrund mycket viktiga för att kunna bedriva verksamheten, de bör hanteras liknande grundskolans möjlighet till tidsbegränsad anställning som obehörig enligt skollagen.
Kommunen ser även att många av de förslag som ges kommer att innebära ökade administrativt ansvar för kommunen samt kräva kompetenser och insatser som idag inte inryms i verksamheterna som språktest för personal, eventuell rapportering av frånvaro och vistelsetid samt språkbedömning som enligt förslag ska genomföras med hemkommunen som ansvarig. Det kommer därmed ge ökade kostnader för kommunerna om inte statlig kostnadstäckning medföljer.

Övergripande synpunkter:
Kommunen vill lyfta fram vikten av att den kommande lagstiftningen tar hänsyn till de skilda förutsättningar som råder mellan landets kommuner. Som mindre inlandskommun med stora geografiska avstånd och ett ojämnt barnunderlag ser vi att vissa av utredningens mer standardiserade förslag kan bli svåra att praktisera effektivt. Utredningens analyser adresserar de utmaningar som finns i socioekonomiskt utsatta områden och storstadsregioner. Inlandskommuners utmaningar handlar dock i högre grad om demografisk sårbarhet och glesbygdsstrukturer. Kommuner behöver ges utrymme att anpassa genomförandet efter sina lokala geografiska förhållanden och förutsättningar utifrån befolkningsstruktur och förskolornas organisatoriska förutsättningar.

Särskilda synpunkter:

Kapitel 6 En likvärdig förskola av hög kvalitet
Instämmer i att skollagen och läroplanen behöver bli tydligare i vad som avses med vad som kännetecknar en likvärdig utbildning av god kvalitet i praktiken eller hur kvaliteten ska mätas och följas upp. Stödjer förslaget om framtagande av en sammanhållen stödplattform.
Betänkandet anger att två tredjedelar av granskade förskolor angav att personalen hade bristfälliga kunskaper i svenska, det är inte ett nationellt läge och inget som kommunen ställer sig bakom, tvärtom så behövs lokala förutsättningar få vägas in för att inte enbart utgå från storstadsregioner inför beslutsfattande.
6.2.5 Kommunen instämmer i det fortsatta behovet av fler förskollärare, här behövs lokala förutsättningar för att tillse behovet i landsbygdskommuner med långa avstånd till högskolor.
6.2.6 Kommunen instämmer till viss del i att andelen barnskötare med utbildning har ökat, men många av dem som går Barn- och fritidsprogrammet på gymnasiet kommer inte ut i yrkeslivet som barnskötare utan går programmet för att det ofta kombineras med exempelvis idrottsutövande som man är intresserad av. Barnskötaryrket behöver få en skyddad yrkestitel likt undersköterskorna för att bli mer attraktivt yrkesval och höja kvaliteten i förskolorna.
6.3.2 Kommunen instämmer helt i de åtgärder som föreslås för att öka andelen behöriga förskollärare och barnskötare samt övrig personal. Viktigt dock att den nya utredningen som föreslås även beaktar små landsbygdskommuners förutsättningar gällande god kompetensförsörjning eftersom "utmanande förutsättningar" kan se väldigt olika ut i landet.
Något som kommunen saknar i betänkandet är personalkategorier som specialpedagog/speciallärare och talpedagoger som också är vanligt förekommande i förskolan och behöver skrivas fram för att ge likvärdiga förutsättningar. Även ledningens förutsättningar och rektorers arbetssituation bör beaktas och då med utgångspunkt i genomförd utredning.
6.3.3 Kommunen instämmer inte med att ökade krav på kommunala tillsynen för ökad likvärdighet, utan Skolinspektionen bör ha det ansvaret liksom de har det för tillsyn av fristående skolhuvudmän. Små kommuner kan inte själva bygga upp den kompetens som krävs för tillsyn av andra huvudmän.

Kapitel 7 Barngruppers storlek och personaltäthet
Bergs kommun instämmer i utredningens bedömning att begreppen *barngrupp* och *avdelning* behöver förtydligas och problematiseras för att skapa rimliga organisatoriska förutsättningar för att kunna följa ett eventuellt beslut om begränsningar av barngruppernas storlek.
Förskolornas lokaler är dimensionerade för att ta emot ett visst antal barn, i vårt fall vanligtvis 18–20 barn per avdelning. Att organisera flera barngrupper inom samma avdelning är i många fall inte praktiskt genomförbart med hänsyn till lokalernas utformning och förutsättningar. En sådan reglering riskerar därför att medföra behov av fler förskolelokaler, vilket skulle innebära betydande kostnadsökningar för kommunerna.
Kommunen anser inte att utredningen har tagit hänsyn till alla de faktorer som påverkar barnens vistelse på förskolan, på sidan 174 nämns många faktorer som måste bedömas. Förutom dem så finns faktorer som språklig sammansättning av barngruppen samt andel pojkar och flickor vilket också kan påverka.
Kommunen anser att det behöver fastslås ett visst krav på förskollärartäthet även om det för närvarande råder brist på förskollärare. Ett önskat eller förväntat läge att sträva mot skulle ge en riktning inför kompetensförsörjningsarbetet. Utredningen anger ett högsta antal barn per personal, men inte ett tydligt antal barn per förskollärare. Utredningen anger på sidan 149 att

målet ska vara en förskollärare per barngrupp år 2033, det skulle kunna innebära att antal barn per förskollärare ökar jämfört med nuvarande nivåer för barn i båda åldersgrupperna. Här behövs tydligare riktlinjer.
Förslaget om barngruppers storlek, definition om grupp respektive avdelning. Fysiska förutsättningar att arbeta med många små grupper i dagens lokaler som är utformade för större barngrupper som delas under dagen. Glesbygdsperspektiv med små förskolor 1-2 avdelningar, avstånd till nästa förskola. Ingen hänsyn tagen till barnens vistelsetid i förslaget om barngruppers storlek eller personaltäthet?
Bestämmelsen om personaltäthet anger ett minimikrav som ska räknas på ett snitt per förskole-enhet utan hänsyn till förskolans öppettider. Otydligt om minimikravet när det gäller personaltäthet ska gälla på samma premisser som barngruppers storlek ”under huvuddelen av dagen”? För Berg innebär detta mer än 6 tim/dag och kräver i så fall ökat behov av personal och ökade kostnader.
Kompetensförsörjning - endast personal med utbildning ska inkluderas i beräkning av personaltäthet - brist på förskollärare, annan personal behövs för att bedriva verksamhet, vikarier viktiga. Kompetenskrav - behöver locka fler till utbildning, ge förutsättningar, kommer ge ökade kostnader, stöd för utbildning både organisatoriskt och ekonomiskt stöd behövs. Alternativa vägar till utbildning. Stor utmaning i att det saknas enhetlig utbildning för barnskötare både när det gäller innehåll och kvalité. Kommunen instämmer med utredningens förslag att yrkesgruppen barnskötare bör omfattas av en reglering där det tydligt framgår vilken utbildning och kompetens som krävs för yrket. VAL för erfarna barnskötare är en möjlighet för kompetensförsörjning i glesbygd.

Kapitel 8 Förskolepersonalens språkkunskaper
Kommunen instämmer om behovet av viss nivå gällande personalens språkkunskaper men anser att kraven bör nås genom att förskollärarutbildningen och barnskötarutbildningen kvalitetssäkras för att språknivån ska uppnås. Det förutsätter att även barnskötaryrket får en egen kravnivå och yrkestitel. Det kommer troligtvis i första hand gälla för utbildningar via Komvux eftersom gymnasiala utbildningar bygger på godkända betyg i svenska eller svenska som andra språk. Kommunen ställer sig positiv till ett nationellt kartläggningsmaterial för att säkerställa en lägsta nivå, men det ställer stora krav på materialet för att få en likvärdig bedömning. Att genomföra språktest kräver både kompetens och tid, samt att språkkrav kan försvåra rekrytering vid kompetensbrist, dvs anställning av övrig personal (vikarier). Nuläget för kunskapsnivån i svenska är troligtvis väldigt olika i olika delar av landet och språktest bör inte ligga som ett allmänt krav utan vara upp till huvudmannen att bedöma behovet av. Dock viktigt att ett nationellt kartläggningsmaterial då finns att tillgå. Även viktigt att det finns nationella utbildningar språklyft att erbjuda personalen samt att det finns möjlighet till statsbidrag för att finansiera det.

Kapitel 9 Språket i skolväsendet
Inget att invända mot förtydligande att språket i samtliga skolformer samt fritidshem är svenska. Förtydligande behövs gällande att barn med annat modersmål har rätt att utveckla sitt modersmål, detta kan vara svårt att bedöma på vilken nivå insatser förväntas och kan ge en mycket ojämn nivå mellan förskolor. Nivån behöver anpassas till huvudmannens förutsättningar då små glesbygdskommuner kan ha mycket begränsad språklig kompetens att tillgå.

Kapitel 10 Utgångspunkter för en förskola för barn med behov av språkstärkande insatser
Bergs kommun instämmer i utredningens skrivning om att fler åtgärder behöver beaktas och att man inte ska gå vidare med obligatorisk förskola. Dock kommer ett utökat krav om

uppsökande verksamhet att ge ökad arbetsbelastning för kommunen vilket bör finansieras via ökat statsbidrag. Kommunen kan se att utökad tid på förskolan skulle kunna ge bättre förutsättningar i språkutveckling för barnen, men utökad tid kräver högre bemanning vilket innebär ökade kostnader och då särskilt i en glesbygdskommun med många små enheter som behöver bemannas upp på olika orter. Här behöver statsbidrag tillskjutas för att finansiera den utökade bemanningen.

Kapitel 11 Rättslig analys av en obligatorisk förskola för vissa barn
Bergs kommun instämmer med utredningens skrivning utifrån rättsliga aspekter.

Kapitel 12 Förslag på insatser för en stärkt språklig utveckling i svenska förskolan
Bergs kommun stödjer förslaget om försöksverksamhet men påtalar behovet av att huvudmän med olika organisatoriska förutsättningar behöver ingå i försöksverksamheten för att slutsatser ska kunna dras. Det finns en farhåga att barngrupper i glesbygd väljs bort i Skolverkets urval om fler ansökningar om statsbidraget inkommit jämfört med tillgång av medel. Detta skapar ojämlika möjligheter för barn i landet. Kommunen ställer sig även bakom förslaget att försöksverksamheten ska omfatta minst 25 timmar i veckan avgiftsfritt och att barn som deltar i försöksverksamheten förväntas vara på förskolan dessa timmar. Ökade kostnader för bemanning ska finansieras av statsbidrag liksom tid utöver de två år som försöket pågår, för planering, analys, utvärdering och annat behöver förtydligas, s 295. 12.3.2 anger förslag om nationellt system för att följa upp närvaro i förskolan. Idag har huvudmän olika system och rutiner för att följa upp närvaro och att överföra det till nationellt system skulle innebära ett merarbete och ökat administrativt arbete. Ska närvaro rapporteras nationellt bör system tas fram på nationell nivå vilket utredningen föreslår på s 301.
12.4 utökad rätt till avgiftsfri allmän förskola för alla barn
För små huvudmän och glesbygdskommuner medför 25 timmar organisatoriska svårigheter. Små enheter med långa avstånd kan inte samorganisera verksamheter för att möta behovet utifrån öppettider, barngruppers storlek och personaltillgång. Många barn har långa vistelsetider på grund av pendlingsavstånd till arbete och studier för vårdnadshavarna, förskolorna har därmed långa dagar vilket kräver högre bemanning för att täcka öppettiderna redan idag. Att införa 25 timmars förskola skulle medföra än högre bemanningskrav. Se även kapitel 10 ovan.

Kapitel 13 Förslag om språkutvecklande stöd i svenska i förskolan
Kommunen instämmer i utredningens framskrivning av att goda kunskaper i svenska är en förutsättning för att kunna tillgodogöra sig undervisningen i grundskolan. Men kommunen ser svårigheter i att hemkommunen ska ansvara för att språkbedömning genomförs, det kommer dels att krävas personal med kompetens att genomföra det i kommunens egna verksamheter. Därutöver behöver det förtydligas var ansvaret ligger för att faktiskt genomföra språkbedömning när barn är inskrivna hos annan huvudman i eller utanför kommunen. Hur säkerställer hemkommunen att bedömning sker, hur hanteras GDPR-säkerhet när barn går hos annan huvudman? Om hemkommunen själv ska genomföra själva bedömningen behöver det byggas upp en organisation för att genomföra bedömningen på barn som inte är inskrivna i kommunens förskolor eller barn som inte har någon förskoleplats. Om språkbedömning ska införas behöver det förtydligas och skrivas fram vad som förväntas av vårdnadshavarna och inte enbart hänvisas till föräldrabalken eftersom det inte ingått tidigare.
Gällande språkbedömning öppnar också utredningen för att uppdraget kan läggas på annan aktör. Vilken specifik yrkeskompetens som krävs för att utföra språkkartläggning av personal respektive språkbedömning av barn behöver tydligt definieras så att ansvaret inte osäkras.

Om förskolans personal ska utföra dessa tester behövs kostnadsfria utbildningsinsatser och färdiga digitala bedömningsstöd till rektorer och personal. Att söka upp, kalla och genomföra språkbedömningar för barn som inte är inskrivna i förskolan innebär logistiska och ekonomiska utmaningar i glesbygdskommuner med stora ytor och långa avstånd. Att kräva att vårdnadshavare reser flera mil till en centralort för ett enskilt testmoment kan skapa motstånd och ge lågt deltagande. Om ett icke inskrivet barn efter bedömning tilldelas plats i förskola kan det uppstå orimliga krav på daglig långpendling för små barn till förskolan som i övrigt är en frivillig verksamhet.
Om språkbedömning ska införas är nationellt kartläggningsmaterial en förutsättning, utöver materialet behövs även kompetensutvecklingsinsatser för likvärdig bedömning.
Om bedömning införs och barn vars föräldrar valt placering inom pedagogisk omsorg inte bedöms nå språkkraven kan det innebära juridiska ifrågasättanden och klagomål att hantera vilket också leder till ökad arbetsbörda för hemkommunen.
Att genomföra språkbedömningar kommer kräva både kunskaper, tid och statligt stöd för att finansieras.

Kapitel 14 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser
I utredningen föreslås att barngruppers storlek, personaltäthet och utökad tid ska tillämpas från 1 juli 2030 för att huvudmän ska kunna göra förändringar tills dess, där framgår att det kan innebära att nya lokaler behöver tas i bruk eller befintliga lokaler anpassas. Att genomföra förändringar vad gäller lokaler kommer att vara tidskrävande och medföra stora ekonomiska utmaningar som kommunen inte kan leva upp till. I dag minskar antalet barn i de flesta kommunerna samtidigt som antalet äldre ökar, att kommunen då samtidigt ska bygga eller ställa om lokaler för att minska barngrupperna är inte rimligt om inte stora bidrag kommer från statligt håll. Tidsaspekten att hinna bygga om eller bygga nytt fram till 2030 är också för kort. För kommuner innebär det på sikt även ökade kostnader för interkommunala ersättningar och driftbidrag till fristående vilket ger än högre ekonomisk börda för kommunerna.

Kapitel 15 Konsekvensutredning
Konsekvensutredningen fångar de utmaningar som finns för kommuner, men särskild hänsyn behöver tas till små glesbygdskommuner som saknar möjlighet att förtäta sina verksamheter på grund av geografiska avstånd. På sidan 397 anges att kommunsektorns utgifter för förskolan kommer att minska de kommande åren. För små kommuner med långa avstånd kommer behovet av enheter att finnas kvar med lokalkostnader och övriga driftskostnader även om antalet barn per enhet minskar. Statsbidragsfördelning utifrån antal invånare eller barnantal och täcker ej dessa omständigheter.

Bergs kommun instämmer med Anna Tornbergs särskilda yttrande utifrån osäkerhet i den beräknade kostnadsbilden för kommuner i och med införandet av reformen. Hänsyn behöver tas utifrån kommunernas organisatoriska förutsättningar.

Anneli Olofsson
Utbildningschef
Bergs kommun

Erika Forseth
Verksamhetsutvecklare
Bergs kommun